

ארבעה ניגונים על גאלדה

רעיון לסעודת משיח

– במתכונת משפחתית –

שביעי ואחרון של פסח, תש"פ

כמה מלים

כ"ה, במסגרת שליחותי נדרש הנני לעתים קרובות לדבר בפני קהלים שונים. לרוב זה קורה בשבת בבוקר, כשאני מבקר בכמה בתי כנסת ומשמיע 'דרשה' על פרשת השבוע.

גם ביום האחרון של פסח אני הולך לכמה בתי כנסת, לשתף אותם ב'סעודת משיח' ולדבר על הגאולה הקרובה. אולם בשונה מה'דרשה' הרגילה, שנעשית לרוב בשמחה, בחשק ובסיפוק, ההליכה של 'סעודת משיח' דורשת התאמצות פנימית בלתי רגילה, זאת בשל המחשבה המתעוררת בטבעיות:

"הרי רק לפני שנה, בדיוק בזמן הזה, הגעתי לאותם אנשים ודיברתי בפניהם בחיות ובהתלהבות על הגאולה הקרבה ובאה; והנה, חלפו כבר 12 חודשים, ועדיין בית המקדש לא נבני, המחבלים עוד לא חוסלו ו'בתי החיים' אף גלרו... אז לשם מה אני בא שוב? איזה חידוש באתי לחדש השנה?!..."

הדיו פעמים שהמחשבות הללו לא רק צצו בתוכי, אלא שגם אנשים מתוך הקהל לא התביישו ואמרו במפורש: "הרי כבר שנים שאתם מספרים לנו את הסיפור הזה..."

ובכן, לאחר שנים רבות שבהם ה'סיפור' של 'סעודת משיח' חוזר על עצמו, פחות או יותר, ונדרש מאמץ מיוחד כדי להכניס בו מימד של התחדשות – השנה זה נראה שאכן 'יש חדש', ואין שנה זו כמו כל השנים שלפניה.

התקוה הגדולה היא שנוכה עוד בימי חג הפסח לקיום היעוד 'אור חדש על ציון תאיר' כפשוטו וכמילואו, אבל כיון שאנו נדרשים להכניס את הדברים גם לפי המבט הגולתי המצומצם – נראית אפשרות שהחידוש של השנה יהיה בכך שמרכז ה'סעודת משיח' יהיה (לא בבית הכנסת, כפי שהתרגלנו בשנים עברו, אלא) בבית הפרטי של כל אחד, משפחה ומשפחה.

* * *

ידוע המנהג לשתות ב'סעודת משיח' ארבע כוסות של יין, וכשם שב'ליל הסדר' לא שותים את ארבע הכוסות ברציפות, אלא מפסיקים ביניהם באמירות שונות - בדומה לזה גם ב'סעודת משיח' נהוג שלא שותים את כל ארבעת הכוסות כבת אחת, אלא מפסיקים בין כוס לכוס בניגון ובדיבור.

בשורות הבאות באה הצעה למסגרת משפחתית של 'סעודת משיח' – ארבעה ניגונים (בהתאם לארבעת הכוסות) מוכרים בעניני משיח וגאולה, כשלצד כל ניגון רעיונות ותכנים השייכים למלים של הניגון.

מכיון שמשפחה מעצם טבעה כוללת 'ארבעה בנים' ברמות שונות, שלכל אחד הסגנון שלו – הרעיונות והתכנים אינם כסגנון אחד אלא מגוונים, בתקוה שכל אחד מכני המשפחה 'יתחבר' עם החלק היותר מתאים לו.

הערות והארות יתקבלו בכרכה בכתובת הדוא"ל rizs@neto.bezeqint.net או בטלפון מס' 050.412.5205 ויהי רצון שירחם ה' על עמו ונחלתו, יושיע ציון וערי יהודה, וכל המעיקים והמצרים יתבטלו – "וכל קרני רשעים אנדע ותוממנה קרנות צדיק", ונודה ונהלל לה' כי גבר עלינו חסדו, ובניסן עתידין להיגאל תיכף ומיד ממש, ובחסד וברחמים.

מנחם מענדל רייצס

ניגון ראשון: 'כִּי אֱלֹקִים יוֹשִׁיעַ צִיּוֹן'

כִּי אֱלֹקִים יוֹשִׁיעַ צִיּוֹן וַיִּבְנֶה עָרֵי יְהוּדָה וַיָּשָׁבוּ שָׁם וַיְדַשְׁוּהָ.
וַזְּרַע עֲבָדָיו יִגְדְּלוּהָ וְאֶהְיֶה שָׁמָּה וְשָׁכְנוּ בָּהּ:

המנגינה ידועה ועממית; את המנגינה התאימו למלים אלו בהמשך ליום הולדתו של הרבי - י"א ניסן - בשנת תש"ל.

באותה שנה היה המזמור ה'אישי' של הרבי, לפי מספר שנותיו, מזמור ס"ט בתהלים, ולכן העלו על הנס את שני הפסוקים הללו החותמים את המזמור. למעשה, היתה זו הפעם הראשונה שבה חיברו 'ניגון' מיוחד בקשר למזמור השנתי, ובשנים הבאות כבר הפכה הנהגה זו לקבועה.

הרבי קיבל ניגון ספציפי זה בחיבה יתירה, והיו פעמים שהתחיל בעצמו לנגן את הניגון. גם בהמשך השנים, כשהתחלף המזמור השנתי, דיבר הרבי על הניגון הזה והורה לנגנו. וכמובן, יותר משחיבב הרבי את הניגון, חיבב את המלים עצמן והרבה לדבר עליהן בהזדמנויות שונות.

[בעת סעודת חג השבועות תש"ל, ניגנו ניגון זה לראשונה אצל הרבי, ואז התעניין הרבי מי חיבר את הניגון על המלים הללו, באומרו: "זייער גלייכע ווערטער!"

אחד המסובים נענה ואמר, שכיון שהלחן המקורי הוא על הפיוט "אילו הוציאנו .. דיינו", מבקשים שאכן יהיה "דיינו" לכל הצרות... והשיב הרבי: "אמן כן יהי רצון".]

כמו הרבה פסוקים בתהלים, אפשר לפרש את הדברים על תקופות שונות. בפשטות יש כאן תפלה של דוד המלך על תשועת ציון ובנין ערי יהודה בימיו, אולם כשאנו אומרים

את הפסוקים היום אנו מתכוונים לתשועת ציון ובנין ערי יהודה (כמו העיר חברון, לדוגמא) שתהיה בגאולה האמיתית והשלימה, על ידי משיח בן דוד¹.

במאמר חסידות שאמר הרבי לפני חמשים שנה, בחג הפסח תש"ל, ניתח את לשון הכתוב, שלכאורה מאריך וכופל את אותו הענין במלים שונות:

א. "וישבו שם וירשוה";

ב. "וזרע עבדיו ינחלוה";

ג. "ואוהבי שמו ישכנו בה".

וביאר הרבי כך:

בליל הסדר אנו לוקחים שלוש מצות, שמקבילות לשלושת החלקים שבועם ישראל:

בתחילה לוקחים מצה כנגד ה'ישראל', מעליה מצה נוספת כנגד ה'לוי', והמצה העליונה היא כנגד ה'כהן'.

ובכן, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" – ולכן גם בגאולה העתידה מדגיש הכתוב את החלוקה לשלוש:

א. בתחילה הוא מדבר על כללות עם ישראל, שישבו בציון וביהודה: "וישבו שם וירשוה", וזה מתאים לכל 'ישראל' באשר הוא, שהוא 'יורש' את האבות אברהם יצחק ויעקב;

ב. לאחר מכן מדברים על ה'לוי', שנבחר לעבוד את ה' ולשרתו, ועליו אומרים "וזרע עבדיו ינחלוה"²;

ג. ומסיימים ב'כהן', שעליו נאמר "ואוהבי שמו ישכנו בה" – "שמו" של הקב"ה הוא 'שלום', כדברי חז"ל³, ועל אהרן הכהן אמרו שהוא "אוהב שלום ורודף שלום", כך שהתואר "אוהב שמו" מתאים לאהרן הכהן ולזרעו. ואכן, גם לדורות מעלת הכהנים היא במדת האהבה (וכפי שמודגש בנוסח ברכת כהנים: "לברך את עמו ישראל באהבה").

1. וכך מפרש האבן עזרא בסיום המזמור: "בימי דוד – או בימי המשיח". וראה גם 'תורת מנחם' חלק ס עמ' 114.

2. ראה גם לשון הרמב"ם בסוף הלכות שמיטה ויובל.

3. שבת י, ב.

ועוד ביאר הרבי בהזדמנות נוספת⁴:

"על שלושה דברים העולם עומד – על התורה, ועל העבודה ועל גמילות חסדים".

ואלו הם שלושת הענינים:

א. "וישבו שם וירשנה" – עמוד התורה, "תורה צוה לנו מורשה";

ב. "וזרע עבדיו ינחלוה" – עמוד העבודה;

ג. "ואוהבי שמו ישכנו בה" – עמוד הגמ"ח, שעיקרו אהבה בין איש לרעהו.

4. לקוטי שיחות ח"ה ע' 421 בהערה.

ניגון שני: 'הללו את ה' כל גוים'

הִלְלוּ אֶת ה' כָּל גּוֹיִם שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִים.
כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וְאַמַּת ה' לְעוֹלָם הִלְלוּ י-ה:

מנגינה חסידיית עתיקה, שבבית מדרשו של הרבי נהגו לנגנה על המלים הללו בעת אמירת ה'הלל' ברוב עם. פעמים רבות עודד הרבי את הניגון בעוצמה ובחוזק, ויש חזנים שאף היו 'גולשים' וממשיכים את המנגינה השמחה על המלים הבאות שבהלל. במאמרי חסידות של רבותינו נשיאינו מרבים לצטט את הפסוקים הללו ולבארם. גם אצל הרבי מציינו כמה מאמרים שמתחילים ב'דיבור המתחיל' זה, ובפרט בקשר לימי חג הסוכות ושמיני עצרת.

* * *

רוב המפרשים מסבירים שהפסוקים הללו מתייחסים לימות המשיח, שאז לא רק עם ישראל יהללו וישבחו את ה', אלא יצטרפו אליהם כל באי עולם – "כי אז, לימות המשיח, כולם יכירו את ה' וישבחוהו"⁵.

המיוחד שבשני הפסוקים הללו הוא שהם לבדם יוצרים מזמור שלם – מזמור קיז בתהלים. זו תופעה נדירה מאוד, ולא מציינו בספר תהלים עוד מזמור כה קצר הכולל שני פסוקים בלבד (יש כמה מזמורים בודדים בני שלושה פסוקים, וגם זה נדיר למדי).

בפירוש 'אבן יחיאל' על התהלים מציע פירוש מעניין לעובדת היותו של המזמור קצר: מזמור זה מתאר את ההילול והשבח של אומות העולם לעתיד לבוא, ואילו המזמור

5. פירוש אבן יחיאל. וכן ברד"ק ועוד.

שלאחריו – מזמור קיח – מתאר את ההילול והשבח של עם ישראל אז: "יאמר נא ישראל .. יאמרו נא בית אהרן .. יאמרו נא יראי ה'".

זו איפוא הסיבה לכך שהמזמור הזה קצר במיוחד, כדי להדגיש שלמרות שכולם יתאחדו לעתיד לבוא בהכרה בה', בכל זאת יהיה הבדל ניכר בין אומות העולם לבין עם ישראל – אצל אומות העולם זה בא ב'קטן' ולכן המזמור שלהם קצר מאוד, ואילו אצל עם ישראל זה יבוא ב'גדול' ולכן המזמור הבא הוא ארוך למדי.

וברוח זו, בכתבי ה'צמח צדק' מוצאים אנו הסבר לכך שהמזמור כולל שני פסוקים בלבד:
 "נזכר במדרש, שבאלף השביעי יהיו שלישי בני אדם כלין, ושני שלישים ישארו.
 ואותו השליש הוא זרעו של חם, שנשרש בעומק הרע שאין לו עליה, אבל שם ויפת יתקנו".

וזהו איפוא הרמז בשני הפסוקים – לכך שבימות המשיח יהללו את ה' רק שני שלישי: בני שם ובני יפת, ואילו השליש השלישי – בני חם – לא יזכו להצטרף לחגיגה, בהיותם 'רע גמור' שאין לו תקנה.

וראוי לציין כי בתיקון שיהיה לעתיד לבוא צפויים להשתתף גם כאלה שעשו צרות לעם ישראל, וכך מובא במדרש תהלים על הפסוק:

"שאל רבי שמעון, בנו של רבינו הקדוש, את אביו: מי הם 'כל גוים', ומי הם 'כל האומים'?
 אמר לו: 'כל גוים' – אלו ששיעבדו בישראל, 'כל האומים' – אלו שלא שיעבדו בהם.
 אומרים כל האומים: ומה אלו ששיעבדו בישראל מקלסין להקב"ה, אנו שלא שיעבדנו בהם – על אחת כמה וכמה!"

כלומר:

'אומים' מתייחס לטובים יותר, אלו שלא הרעו לישראל, ואילו 'גוים' מתייחס לאלו שכן עשו רע לישראל (ה'צמח צדק' מסביר, ש'גוים' הוא מלשון 'גאים', ובגאווה הם מרשים לעצמם לעשות רע. אך מצד שני הרע שבהם מוגבל והם אינם רוצים "להשמיד להרוג ולאבד" ח"ו אלא רק להצר ולהפריע.

– שונה מהם הוא עמלק, שעליו נאמר "ראשית גויים עמלק", כלומר, בתוך ה"גויים" גופא

הוא מתגאה יותר מכולם ולכן לא תהיה לו תקנה אלא "מחה תמחה את זכר עמלק".

וזהו איפוא הסדר בכתוב:

בתחילה "הללו את ה' כל גוים" – אלו שכן עשו רע לישראל ועתה חזרו בתשובה והתהפכו לטוב;

וכאשר יראו ה"אומים" הטובים כך – יעשו 'קל וחומר': אם "גויים" אלו מהללים את ה', אנו, שהיינו 'בסדר' – בוודאי יכולים אנו להצטרף ולהלל את ה'.

ומסתבר הדבר, שגם לעתיד לבוא יהיה הבדל בין הסוגים, וה"אומים" יגיעו למעלה גבוהה יותר מאשר ה"גויים" שהרשיעו בתחילה [ולכן במזמור סז בתהלים שאותו אומרים לאחר ספירת העומר, נאמר "ישמחו וירננו לאומים" דוקא, ולא נזכרו ה"גויים" – כי השמחה הגדולה תהיה בעיקר אצל ה"לאומים" הטובים יחסית].?

ולסיכום, באומות העולם לעתיד לבוא תהיה חלוקה כללית לשלוש:

יהיו כאלה שייכחדו לגמרי, ולא יזכו להשתתף בתיקון העתידי;

יהיו "גויים" שלמרות שעשו צרות לישראל בכל זאת יזכו לתיקון (משום שרשעותם היתה מוגבלת);

ויהיו "אומים" שמעולם לא עשו רע לעם ישראל והם יזכו להגיע למעלה גבוהה יותר לעתיד לבוא – "ישמחו וירננו לאומים"!

ניגון שלישי: 'תרומנה קרנות צדיק'

וְכֹל קָרְנֵי רְשָׁעִים אֲגַדַּע תְּרוֹמְמָנָה קְרֹנוֹת צְדִיק.
אוֹיְבָיו אֶלְבֵּשׁ בְּשֵׁת וְעַלְיוֹ יִצְיֵץ גְּדוּדוֹ:

ניגון שמח זה הורה הרבי לנגן כמה פעמים, כשפעם אחת הזכיר שניגנו אותו אצל כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ⁸.

במהלך השנים הפך ניגון זה לאחד מניגוני ה'הקפות' בשמחת תורה אצל הרבי, והרבי היה מעודד בחזוקה את התחלת הפסוק השני בניגון, כך שהיו מאריכים בו מאוד: "או-
-----יביו"...

ב'סעודת משיח' של שנת תשכ"ח, אמר הרבי לקראת סיום ההתוועדות, כאשר הורה לשתות את הכוס השלישית מתוך ארבעת הכוסות:

ב'הגדה של פסח', מיד לאחר הכוס השלישית אומרים את הפסוק "שפוך חמתך וגו'". אמנם, מכיון שאין בינתיים ניגון על המלים הללו, לכן ינגנו את הניגון "וכל קרני רשעים אגדע" שתוכנו דומה לתוכן הפסוק "שפוך חמתך"!...

יצויין, שניגון זה יש בו מן החידוש שכן הוא מדבר בפירוש על צד של שלילה – "וכל קרני רשעים אגדע", ולא רק על הצד החיובי;

[וכמאמר המוסגר - היתה פעם אחת שבה הביע הרבי תרעומת על כך שהשתמשו בניגון זה שלא במקומו:

היה זה בש"פ קרח תש"מ, כאשר הרבי דיבר שיחה ארוכה על העומק הפנימי של קרח, שבעצם בפנימיות הענינים מעלתו גדולה וכו'.

בסיום השיחה התחילו לנגן את הניגון "וכל קרני רשעים", ומיד הפסיק הרבי את המנגנים ואמר:

"הרי רק עכשיו דיברנו שאפילו קרח הוא בבחינת צדיק, וכמו 'להכעיס' שרים 'וכל קרני רשעים'!?"...

והורה לנגן במקום זאת את הניגון "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד". ובאמת, היו פעמים שבהם הורה הרבי לנגן ניגון זה, אך במקום לקרוא לו בשמו הרווח – "וכל קרני רשעים", אמר בסגנון חיובי שינגנו את הניגון "תרוממנה קרנות צדיק"...

* * *

הקשר בין הפסוק "וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק" לגאולה העתידה מפורש בגמרא במסכת מגילה⁹ – המדברת על סדר הגאולה, ומזכירה בתוך הדברים: "וכיון שכלו הפושעים מתרוממת קרן צדיקים, דכתיב 'וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק'".

ובכך מוסברת הסמיכות של הברכות בשמונה-עשרה: קודם כל באה ברכת "שובר אויבים ומכניע זדים" ("וכל קרני רשעים אגדע"), ואחר כך באה ברכת "משען ומבטח לצדיקים" ("תרוממנה קרנות צדיק"), וכפי שממשיכה הגמרא: "והיכן מתרוממת קרנם? בירושלים" (ברכת "בונה ירושלים" שבאה מיד לאחר מכן).

גם במדרש תהלים על הפסוק מפורש שהיעוד הזה קשור לגאולה העתידה:

המדרש מביא ש"עשר קרנות הן שנתן הקב"ה לישראל", ומפרט את כל עשרת ה"קרנות", כשהאחרונה בהן היא "קרנו של מלך המשיח, שנאמר 'ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו' (ועל כך אנו מבקשים בתפלת 'אבינו מלכנו': 'אבינו מלכנו הרם קרן משיחך').

ובמכתבי הרבי מצינו כמה פעמים¹⁰ שהביא את הפסוק "תרוממנה קרנות צדיק", ופירש בפשטות שה"צדיק" המדובר כאן הוא משיח צדקנו.

אך מה הענין של ה'קרניים'?

כשמדובר על "קרני רשעים" אפשר להסביר פשוט – שיש כאן דימוי של הרשעים לשור משתולל המזיק על ידי קרניו, וכאשר שוברים לו את הקרניים שוב אין בכוחו להזיק

9. יז, ב.

10. ראה לקוטי שיחות חלק יג ע' 155 וע' 231.

עוד;

אבל מה ענין "קרנות צדיק" – מה צריך הצדיק ל"קרן"? ומה הדיוק של "קרן משיחך"? ובכן, על מעלת הקרן וענינה כותב הרשב"א¹¹: "יש בזה סוד נעלם". והוא מאריך בענין ה'קרן' שהיא מורה על סוד ה'עצם' של הדבר, והובאו דבריו אף בדרושי חסידות והרחיבו בהם¹². נקודת הדברים היא, שה'קרן' נמצאת מעל הראש, והיא מסמלת תוקף עצמי שלמעלה מכל היגיון.

ובכמה ספרים מוצאים אנו רמז יפה בענין זה של 'קרני רשעים' ו'קרנות צדיק': ה'קרן' מתפרשת גם על ה'שפיץ', מה שנמצא בצד (כמו במזבח שהיו בו ארבע קרנות בארבעת צדדיו) – לא המרכז, אלא הצדדים, 'קרן זוית'.

זהו איפוא הרמז ב'קרני רשעים' – הכוונה לשתי האותיות ה'שפיציות' של המלה 'רשעים', כלומר, האות ר' והאות מ'; והרמז מתייחס ל'עמלק' – שהוא בגימטריא 240, כמספר ר"מ.

וכאשר "קרני רשעים אגדע", ימחה שמו של עמלק – או-אז יבואו 'קרנות צדיק': שתי האותיות הנמצאות בצדדיה של המלה 'צדיק' הם ק"ץ, רמז ל"קץ הימין" – הגאולה העתידה.

רמז זה כותב בעל ה'הפלאה' בספרו 'פנים יפות'¹³;

והחיד"א בספרו 'חומת אנך' של החיד"א כותב רמז דומה אך שונה, וזה לשונו:

"תיבת 'רשעים' – ראש תיבה וסוף תיבה הם הקרנות, והם אותיות 'מר';

ואם תוציא אותיות 'מר' מתיבת 'רשעים' – ישאר 'ישע'!

והם קרנות תיבת 'צדיק' – ראש תיבה וסוף תיבה הוא קץ הגאולה.

רצונו לומר, שיסלח לרשעים, וישובו בתשובה, ויצא מר שבהם והיו נכונים לישועה – והוא הקץ הרמוז בתיבת צדיק".

11 . בפירושי ההגדות לחולין ס, א (הובא בעין יעקב שם).

12 . ראה מאמרי חודש ניסן תשל"ו. וש"נ.

13 . סוף פרשת בשלח.

ניגון רביעי: 'הושיעה את עמך'

הוֹשִׁיעָה אֶת עַמְּךָ וּבְרַךְ אֶת נַחְלֹתֶיךָ וְדַעַם וְנִשְׂאֵם עַד הָעוֹלָם:

הניגון אינו חב"די במקורו, והובא אל הרבי על ידי חסידים שהגיעו מארץ ישראל בתשרי תשכ"ב. הרבי קיבל את הניגון בחיבה יתירה, והורה לנגנו לעתים תכופות. כמה וכמה פעמים ניגן הרבי בעצמו את כל הניגון כשכל הקהל שותק ומאזין.

בשנות הכ"ף היתה פעם אחת (ואולי יותר) שבה ניגן הרבי את הניגון בקול, ושינה שני מלים: במקום לומר "וברך את נחלתך" – שר הרבי "ורחם על נחלתך". בשעתו הבינו שהיתה כאן כוונה לעורר רחמים רבים על יהודי רוסיא ('ברית המועצות'), שהיו אז במצור ובמצוק.

יש ששיערו, שהשינוי היה בכוונה - כדי שלא לומר פסוק שלם בעל-פה. כידוע, יש הקפדה הלכתית לומר פסוק שלם דוקא מתוך הכתב ולא בעל-פה, ויתכן איפוא שבכוונה שינה הרבי כדי שהפסוק לא ייאמר כצורתו וכך לא יהיה כל חשש¹⁴.

הפעם האחרונה (כפי הנראה) שבה נשמע הרבי מנגן בעצמו ניגון זה היתה באור לד' סיון תשמ"ט, כאשר להפתעת הכל סיים הרבי את השיחה בניגון זה, והדבר אף מתועד בוידאו [יש טוענים כי גם אז ערך הרבי שינוי 'קל' בלשון הפסוק, ובמקום לומר "עד העולם" שר "על העולם", ועדיין צריך בירור].

בדברי המפרשים לא מצאתי שיסבירו את הפסוק הזה כמכוון דוקא אל הגאולה העתידה, ובפשטות זו בקשה לישועה כללית ופרטית בכל מקום ובכל זמן.

אך הרבי בשיחותיו היה רגיל לצטט פסוק זה כבקשה לישועה האמיתית והשלימה בגאולה שתבוא בקרוב על ידי משיח צדקנו, ופעם אחת הרחיב בכך וביאר לפי זה דבר פלא¹⁵:

בספר 'הפרדס' של רש"י נאמר, שכאשר מתאספים אנשים לתפלה בציבור ורוצים לבדוק האמנם יש כבר עשרה – אסור למנות את האנשים עצמם, ולכן משתמשים בפסוק "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחזה אל היכל קדשך ביראתך", פסוק שיש בו עשר מלים, וכל אחד מהמתאספים אומר מלה אחת מתוך הפסוק וכאשר משלימים את הפסוק כולו מתברר שכבר הגיעו עשרה.

אמנם המנהג הרווח כיום הוא שמשתמשים למטרה זו בפסוק "הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם" – שגם בו יש עשרה מלים. וכך מובא כבר בספר 'קיצור שולחן ערוך' (סימן טו סעיף ג).

ולכאורה, כיון שבספרים קדמונים הובא הפסוק "ואני ברוב חסדך" – למה שינו בדורות האחרונים לפסוק אחר?! ובמיוחד, שהפסוק "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך .. היכל קדשך" מתאים לענינו של בית הכנסת (הרבה יותר מאשר הפסוק "הושיעה את עמך" שאין לו קשר מיוחד לבית כנסת ותפלה במנין).

וכך הסביר הרבי:

"מצד תוכן הענין דבית הכנסת – מתאים יותר למנות בפסוק 'ואני ברוב חסדך גו', מכיון שבפסוק זה מדובר אודות בואו של היהודי לבית הכנסת;

אבל אף על פי כן, בדורות האחרונים דעקבתא דמשיחא, חושך כפול ומכופל דזמן הגלות, לאחרי שכבר מזמן 'כלו כל הקיצין' –

אזי, כאשר עשרה מישראל מתאספים יחדיו, הנה לכל לראש מבקשים הם: 'הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם'!

ולכן נהגו למנות בפסוק זה דוקא – מכיון שבו מתבטאת בקשתם של בני ישראל על כללות ענין הגאולה, 'הושיעה את עמך'!"

לעילוי נשמת
מרת רבקה עלקא

בת הרה"צ ר' יששכר דוב הי"ד

בן-שחר

גלב"ע ביום ועש"ק, א' אדר-שני תשע"ט

ולעילוי נשמת אחותה

מרת לאה ריקל

הורביץ

גלב"ע י"ט מרחשון תש"פ

ת.ג.צ.ב.ה